

In de medezeggenschapsraad kun je zeggen waar het op staat

Wie neemt op school de beslissingen?

Op elke school worden belangrijke beslissingen genomen. Beslissingen die direct te maken hebben met het onderwijs dat wordt gegeven. Bijvoorbeeld over de keuze van een wiskundemethode, huiswerkbegeleiding, of de klasse-indeling.

Maar ook beslissingen die betrekking hebben op de school als geheel, zoals verandering van de onderwijskundige doelstelling van de school, fuseren met een andere school... Bijna teveel om op te noemen...

Iedere school heeft een directie, die belast is met de dagelijkse leiding op school. Een school heeft ook een schoolbestuur (bij een openbare school is dat het gemeentebestuur). Het schoolbestuur is eindverantwoordelijk voor de beslissingen die worden genomen.

Een schoolbestuur neemt beslissingen niet alleen, maar doet dat in overleg. Net zoals de regering overleg voert met de Tweede Kamer of een organisatie met de ondernemingsraad. Het schoolbestuur luistert naar de argumenten die de medezeggenschapsraad naar voren brengt. Deze wegen zwaar mee in het uiteindelijke besluit.

Door actief te zijn voor de medezeggenschapsraad kunt ook u invloed uitoefenen op de gang van zaken op school.

Het verschil met andere raden?

Veel scholen kennen ook een leerlingenraad, een ouderraad, of andere raden met soortgelijke namen. Het grote verschil is echter dat deze raden geen wettelijke bevoegdheden hebben, en de medezeggenschapsraden wel. Ouderraden en leerlingenraden hebben vooral tot taak de medezeggenschapsraad te adviseren.

Wie zitten er in de medezeggenschapsraad?

De samenstelling van de medezeggenschapsraad hangt af van het schooltype. De raad bestaat in het basisonderwijs uit ouders en personeelsleden. In het voortgezet onderwijs zitten naast ouders en personeelsleden ook leerlingen in de medezeggenschapsraad.

In het middelbaar beroepsonderwijs zijn in principe alleen leerlingen en personeelsleden in de raad vertegenwoordigd. Bij instellingen voor volwassenenonderwijs gaat het natuurlijk uitsluitend om deelnemers en personeelsleden.

Overigens, personeelsleden zijn niet alleen onderwijsgevend. Ook niet-onderwijsgevend (conciërges, administrateurs) kunnen deel uitmaken van de raad. De verdeling tussen personeel en ouders/leerlingen in de medezeggenschapsraad is fifty-fifty.

Waarover praat de medezeggenschapsraad?

In feite over alles wat met de school te maken heeft. Elk belangrijk besluit dat het bestuur wil nemen, moet worden voorgelegd aan de medezeggenschapsraad (MR). Op zijn beurt kan de MR elk standpunt dat hij heeft, kenbaar maken aan het bestuur, of daar nu wel of niet om wordt gevraagd. Als de MR ongevraagd een voorstel doet, dan moet het bestuur binnen drie maanden gemotiveerd schriftelijk reageren op dat voorstel.

Eén keer per jaar brengt de MR schriftelijk verslag uit van alles wat hij heeft gedaan. De raad zorgt ervoor dat iedereen daarvan kennis kan nemen. Vaak zal de raad ook tussentijds zijn achterban informeren.

Zo kunnen alle leerlingen, ouders en personeelsleden op de hoogte blijven van wat er speelt. In feite kan de MR dus zorgen voor een grote openheid binnen de school.

Blijft het bij praten alleen?

De Medezeggenschapsraad praat niet alleen mee, maar geeft ook adviezen en beslist mee.

Daarmee komen we op de twee soorten rechten die de MR heeft: adviesrecht en instemmingsrecht. Adviesrecht wil zeggen, dat het schoolbestuur serieus moet reageren op elk advies dat de MR geeft. Dat betekent echter niet, dat elk advies van de MR zonder meer overgenomen hoeft te worden. Dat ligt anders voor beslissingen waarop de MR instemmingsrecht heeft. Het schoolbestuur kan zonder instemming van de MR dergelijke besluiten niet nemen.

Welke rechten heeft de medezeggenschapsraad?

Het zou een beetje te ver voeren om hier alle rechten van de medezeggenschapsraad op te noemen. De grote lijnen komen echter op het volgende neer.

Bij zeven categorieën van beslissingen die het bestuur neemt, is instemming nodig van de hele MR. Dergelijke beslissingen zijn ondermeer:

- Verandering van de onderwijskundige doelstellingen van de school. Een voorbeeld hiervan zou kunnen zijn dat een schoolbestuur wil "overstappen" van traditioneel naar Dalton onderwijs;
- Vaststelling of wijziging van het schoolwerkplan of het leerplan. Bij een leerplan komen zaken aan de orde als de toelatingseisen, de omschrijving van de leerstof, de duur van de opleiding en in het voortgezet onderwijs de lessentabel;
- Vaststelling of wijziging van het beleid over de ondersteunende werkzaamheden van ouders;
- Vaststelling of wijziging van het schoolreglement.

Adviesrecht heeft de hele MR bij achttien categorieën van beslissingen die het bestuur van plan is te nemen. Daarbij valt te denken aan:

- Verandering van de grondslag van de school. Bijvoorbeeld van katholiek naar openbaar onderwijs;
- Wijziging van het lesrooster (in het voortgezet onderwijs);
- Fusie met een andere school;
- Beleid inzake aanstelling of ontslag van de schoolleiding;
- Regeling van de vakantie.

De verschillende geledingen in de MR hebben één gemeenschappelijk belang: de school. Verreweg de meeste bevoegdheden worden dan ook door de MR als geheel uitgeoefend.

Maar soms wordt er een besluit genomen dat voor de ene geleding zwaarder telt dan voor de andere. In dat geval heeft de één instemmingsrecht en de ander adviesrecht. Kortom: geen van de geledingen staat ooit "buitenspel".

Het is mogelijk dat een school wil afwijken van de wettelijke verdeling van advies- en instemmingsrechten, bijvoorbeeld door bij bepaalde categorieën van beslissingen het adviesrecht te veranderen in instemmingsrecht of andersom.

Dat kan echter alleen wanneer tweederde van de MR en het schoolbestuur achter zo'n afwijkende verdeling van rechten staan.

Medezeggenschap en ouders/leerlingen

Ouders en leerlingen hebben een belangrijke stem in het kapittel. Het bestuur heeft hun instemming nodig voor onder andere beslissingen over de bestemming van de ouderbijdrage en voorzieningen voor de leerlingen. Natuurlijk hebben ouders en leerlingen ook instemmingsrecht op het leerlingenstatuut. Daarin kunnen zaken worden geregeld als het aantal proefwerken per dag, de gevolgen van spieken, wel of niet roken in de kantine of het aantal schoolfeesten. Maar ook minder "alledaagse" onderwerpen hebben ouders en leerlingen invloed. Zo hebben zij adviesrecht als er besluiten moeten worden genomen over bijvoorbeeld de grondslag van de school of samenwerking met een andere school en instemmingsrecht op de gevolgen die zulke besluiten voor hen hebben.

Medezeggenschap en het personeel

De personeelsgeleding heeft instemmingsrecht bij beslissingen die haar rechtstreeks raken. Vaststelling of wijziging van het formatieplan, het nascholingsbeleid en de taakbelasting van het personeel, zijn daar slechts enkele voorbeelden van.

Bovendien: bij bepaalde besluiten die gevolgen hebben voor het personeel, zoals bijvoorbeeld bij verandering van de grondslag van de school, heeft de personeelsgeleding instemmingsrecht op de regeling van deze gevolgen. Zaken die betrekking hebben op de rechtspositie van het personeel, maar ook de grote lijnen van het personeelsbeleid worden geregeld in het zogenoemde Decentraal

Georganiseerd Overleg (DGO). Het DGO kan besluiten deze zaken over te laten aan de personeelsgeleding van de MR.

Medezeggenschap en het schoolbestuur

Het schoolbestuur doet een voorstel voor een medezeggenschapsraadreglement. Dit wordt als definitief aanvaard wanneer minstens tweederde van de medezeggenschapsraad met het voorstel instemt.

Verder dient het schoolbestuur tijdig alle inlichtingen te verschaffen die de MR nodig hebben, ook als de MR daar niet zelf om vraagt. Het bestuur moet de MR zelfs onmiddellijk informeren zodra er plannen bestaan voor:

- Verandering van de grondslag of de onderwijskundige doelstelling van de school;
- Een fusie;
- Beëindiging, inkrimping of uitbreiding van de school.

Jaarlijks moet het schoolbestuur de MR informeren over onderwerpen als het algemene schoolbeleid en de taakverdeling tussen schoolbestuur en directie. Minstens twee keer per jaar dient het bestuur de MR gelegenheid te geven de gang van zaken op school gezamenlijk te bespreken.

Medezeggenschap en de directie

Het is mogelijk dat het schoolbestuur de directeur vraagt om namens haar de besprekingen met de medezeggenschapsraad te voeren. Dat kan handig zijn als het schoolbestuur meerdere scholen onder zich heeft.

Treedt de directeur namens het bestuur op, dan kan hij of zij géén lid zijn van de MR. Twee verschillende petten op hebben, zo iets werkt verwarrend.

Hoe wordt een belangrijk besluit genomen?

De wet onderscheidt enkele belangrijke besluiten waarbij de MR adviesrecht heeft op het besluit zelf en instemmingsrecht op de gevolgen van dat besluit. Een voorbeeld van zo'n besluit is een fusie. Hoe zou het overleg over een dergelijk belangrijk onderwerp kunnen verlopen?

STAP 1: Op het moment dat het schoolbestuur overweegt om een fusie aan te gaan, stelt zij de MR daarvan onmiddellijk op de hoogte. Het bestuur verschaft de MR alle inlichtingen. Dat gebeurt meestal in een gesprek tussen het bestuur en de MR.

STAP 2: Als het schoolbestuur nu daadwerkelijk besluit dat het een fusie wil aangaan met een andere school, dan moet het de MR officieel advies vragen.

STAP 3: De MR bespreekt dit voornemen in één of meer vergaderingen, bepaalt zijn standpunt en brengt vervolgens schriftelijk advies uit. Het advies wordt besproken in een vergadering van bestuur en MR. Uiteindelijk reageert het bestuur hierop schriftelijk en gemotiveerd.

STAP 4: Stel, dat het schoolbestuur na dit advies beslist om tot fusie over te gaan, dan mag het dit proces nog niet in gang zetten. Eerst moet het bestuur de gevolgen van de fusie in kaart brengen.

STAP 5: Het bestuur presenteert de MR een plan waarin de gevolgen van de fusie voor de ouders/leerlingen en het personeel worden geschetst. Daarin staat bijvoorbeeld aangegeven wat de fusie betekent voor de grootte van de klassen of de werkgelegenheid aan de school.

STAP 6: Vervolgens bespreekt de MR dit plan. De personeelsgeleding moet instemmen met de gevolgen voor het personeel en de ouders-/leerlingengeleding moet instemmen met de gevolgen voor de ouders en leerlingen. (Overigens zal het in het voortgezet onderwijs vaak voorkomen dat de gevolgen voor het personeel niet in de MR worden behandeld, maar in het overleg tussen het bestuur en de personeelsorganisaties, het Decentraal Georganiseerd Overleg).

STAP 7: Pas als het bestuur van beide geledingen de instemming heeft verkregen, mag het fusie daadwerkelijk uitvoeren.

In dit voorbeeld is een duidelijk onderscheid gemaakt tussen het advies over de fusie zelf en de instemming met de gevolgen van de fusie. Soms kunnen die twee echter niet zo gemakkelijk los van elkaar worden gezien. Het kan daarom voorkomen dat beide procedures tegelijkertijd worden doorlopen.

Stel dat het schoolbestuur en de MR er niet met elkaar uitkomen en er een ernstig conflict ontstaat. Dan kan de geschillencommissie worden ingeschakeld. Deze onafhankelijke commissie van deskundigen kan een bemiddelingsvoorstel doen en, als dat niet helpt, een bindende uitspraak.

Is de Wet medezeggenschap onderwijs voor elke school verplicht?

De wet op de medezeggenschapsraad geldt in principe voor alle scholen, behalve voor hoger beroeps- en universitair onderwijs. Dat wil zeggen voor scholen in het basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en instellingen voor volwasseneducatie. Maar zoals bij elke regel gelden ook hier uitzonderingen. Scholen die op grond van een godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag geen MR willen, kunnen aan de minister ontheffing vragen. Uiteraard moet zo'n verzoek op goede gronden zijn gebaseerd.

Bovendien moet tweederde van de ouders/leerlingen en het personeel erachter staan. Als een school geen leerlingen in de MR wil, kan ook een verzoek voor ontheffing worden ingediend, dat ondersteund moet worden door tweederde van de personeelsleden en ouders. Beide verzoeken moeten om de vijf jaar opnieuw worden ingediend.